אלו הן הגולין פרק שני מכות

מסורת הש"ס

הא דרב יצחק בר' יוסף בסנהדרין בשמעתא קמייתא (דף ד.) : **היינו** . דקא הדר רבי ואמר ושוב למילפיה בגזירה שוה : **פיסא** . רגב גוש עפר כליבי"ז בלע"ז : **ומפר פפרי** . והשיר תמרים : בתלו למחלוקת דהיינו דומיא דמן הענן המתבקע : **מסו דמיפא** . הא לרבי ככח כחו דמי ופטור שהרגב היה כח ראשון וגשירת התמרים היה כח שני קמ"ל שהרגב כגרזן והתמרים כקיסם הגיחו : **לגרמא** . הוא ענן האריות שהתמרים תלוין אצלו : **ומיפס לכוכפא** . הוא אסכול התמרים המקובלים יחד : **מתני' ר"א בן יעקב** . מפרש טעמא בגמרא : **פאב פמכם אם בנו** . להצוותו לדרך (ג) (אחרת) **ושליח ב"ד** . המלקה מרבעים לחייב מלקות : **גמ' ליפנום בם** . בני אדם לנקביהם : **ומיכא דמיקרי** . ליפטות ביום : **ומגא** . משמע שהוא שם ומלאו גשירת כגל הכרזל : **פרע למפנים עצמו** . אחרי כן הוליא הלה את ראשו מן החלון וקיבל האכן במלאו : **ומגא פרע למזי** . במוכר שדה אחוזתו (ובא לגאולו) כתיב והשיגה ידו ומצא פרע למזי (ג) דכתיב אם היתה גאולה זו מצויה בידו כשמכרה לקנוקפין את הלוקח להחזירה לו (ליפדות) : **הפפא גמי** . כי לא מצא תקונה אין החטבה מצוה אלא עשיית הסוכה : **לאו מצוה** . להכמיתו : **אלא מילתא היא דאמרי** . ראיה טובה מזו היה לי להשיבו מן המקרא עצמו דלאו בחטבה דמצוה אתיא : **דאי כפי** *מיפפא לי כפי לא מיפפא* . אותו חייב לך הכתוב כדת אם נכנס למקדש בטומאה זו : **ס"ג דפטור** . מכרת : נרטות

*והאמר רב יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן רבי ורבי יהודה בן רועץ וב"ש וב"ש ור"ע כולהו סבירי להו יש אם למקרא היינו דקאמר להו ועוד אמר רב פפא מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי ואזיל תמרי וקטיל באנו למחלוקת דרבי ורבנן, פשיטא? מהו דתימא ככח כחו דמי, קמ"ל, אלא כח כחו לרבי היכי משכחת לה? כגון דשדא פיסא ומחיה לגרמא ואזיל גרמא ומחיה לכבאסא ואתר תמרי ואזיל תמרי וקטיל: **מתני'** *הזורק אבן (לחברו) והרג ה"ז גולה ר"א בן יעקב אומר אם מכשיצאתה האבן מידו הוציא הלה את ראשו וקבלה ה"ז פטור. זרק את האבן (לחברו) והרג: אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה שנאמר אשר יבא את רעהו ביער מה היער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם אף כל רשות לניזק ולמזיק להכנס לשם יצא חצר בעל הבית שאין רשות לניזק (ולמזיק) ליכנס לשם אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות *אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד: **גמ'** ירה"ר, מזיד הוא? *אמר רב שמואל בר יצחק בסותר את כותלו, איבעי ליה לעיוני? בסותר את כותלו בלילה, בלילה נמי איבעי ליה לעיוני? הבסותר את כותלו לאשפה, האי אשפה ה"ד: אי שביחי בה רבים פושע הוא, אי לא שביחי בה רבים אנוס הוא? א"ר פפא לא צריכא אלא לאשפה העשויה ליפנות בה בלילה ואין עשויה ליפנות בה ביום, ואיכא דמקרי ויתיב: פושע לא הוי דהא אינה עשויה ליפנות בה ביום אונס נמי לא הוי דהא איכא דמקרי ויתיב: רבי אליעזר בן יעקב אומר וכו' : *ת"ר ומצא פרט לממציא את עצמו מכאן אמר רבי אליעזר בן יעקב אם משיצאתה האבן מידו הוציא הלה את ראשו ונקבלה פטור למימרא דמשמע ורמינהו ומצא פרט למצוי ושלא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב ברעה ויגאל ביפה? אמר רבא מעניינא דקרא והתם מעניינא דקרא: התם מעניינא דרשא דרשא ומצא דומיא דרשא ומצא דומיא דרשא ומצא דיער מה יער מידי דאיתיה מעיקרא אף ומצא נמי מידי דאיתיה מעיקרא: הזורק את האבן וכו' : א"ל הרבא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי? א"ל כיון דאם מצא חטוב (אינו חוטב) לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה איתיביה רבינא לרבא יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד מצוה השתא נמי לאו מצוה? התם אע"ג דגמיר מצוה, דכתיב יסר בנך ויניחך ולא מילתא היא דאמרי (מה יער) דאי בעי עייל ואי בעי לא עייל, ואי סלקא דעתך מצוה מי סגיא דלא עייל, אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא כל היכא דכתיב אשר דאי בעי הוא, אלא מעתה ואיש אשר יטמא ולא יתחטא אי בעי מיטמא אי בעי לא מיטמא, מה מצוה דלא סגי דלא מיטמא הכי נמי דפטור? שאני התם דאמר קרא טמא

*מסוכה תורה כתיב נמי כי לא שוגה הוא לו (ג) משום פרשה שנטמית כך נראה למפרש"ח : טמא

[לעניים ולדיינים] כדאמרי' בסנהדרין (דף כט.) *(במסכת תורה כתיב נמי כי לא שוגה הוא לו (ג) משום פרשה שנטמית) כך נראה למפרש"ח : טמא

הגהות הב"ח (א) גמ' הכא מעייניה דקרא. כ"כ עיין בסנהדרין דף פא בתוס' : (ב) רש"י ד"ה כתב וכו' לדרך הלמת סס"ד: (ג) ד"ה ומצא פרט וכו' פרט למצוי לפדות אם היתה וכו' להחזיר לו בס"ד : (ד) תוס' ד"ה הייט וכו' דאי הוה כתיב כן לא : (ה) בא"ד המתבקע קאמר והשתא ניחא וכו' דמשמע שפיר דיש אם למסורת הסיטו יראה משום דפשיטא דקרא משמע הכי דכתיב וכו' משמע יראה שזוכר את מי המלון וכו' לפי המקרא דקרינן יראה כל"ל : (ו) ד"ה לאשפה וכו' ליפטות כלל גם בלילה ואיכא דמקרי: (ז) בא"ד אבל הכתה דעשויה : (ח) ד"ה מאע"ג דגמיר וכו' דאם מלאן: (ט) בא"ד שמו עליו זה על בנו: (י) ד"ה בלא מיכה וכו' לא שוגה לו וכ"ע וכו' שנתחדש בה מיעוד : (כ) בא"ד מיעטריך למימר אחילו ולא חויב לו דמשמע תורה כתיב נמי כי לא שוגה הוא לו משום פרשה שנטמית כל"ל ועל תיבות אחילו ולא חויב לו כ"כ פי' שוגה בדע אחויב ואי לאו קרא הוה אמינא שוגה דוקא אינו גולה מיעטריך ולא חויב לו לאוריי דאם אינו לו הלכך גולה אבל אחויב אינו גולה ואין להקשות הכתיב ולא חויב לו למה לי בלא מיכה השתא חויב אינו גולה כל שכן שוגה די"ל [והאמר מסר] : (ל) בא"ד משום פרשה שנטמית. כ"כ פי' תרמי קרמי כתובי כמ"ש לא שוגה לו ולא מעטריכו אלא משום פרשה שנטמית [והאמר מסר] :

גליון הש"ם מתני' אם יש רשות לניזק . עי' כ"ק דף לב ע"ב תוד"ה דלא סגי : שם מה טיבר . לעיל ז ע"ב : גמ' הכא מעייניה . עי' טוטס דף מה ע"א :

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ו מהלכות רוצח הלכה יז סמג עשין עה :
יג ב מיי' שם הל' יא
יד ג ד מיי' שם הלכה ב:
טו ה ו ז מיי' שם הל' ב
טז ח מיי' שם הלכה תב
יז ט מיי' שם הל' ט :
יח י מיי' פ"ו מהל' שמיטין הלכה יז סמג לאוין שרש : יט כ מיי' פ"ה מהלכות רוצח הלכה ה ו ז סמג עשין עה

רבינו חננאל

והלא פירוש בתחלת סנהדרין כי רבי יש אם למקרא סבירא ליה. אמר לך כתב למעלה לחטוב עצים וכתב לסמה ונשל הבריל מן העץ סה העצים הכתובים למעלה העצים המתבקעין הן אף עץ הכתוב לסמה מן העץ המתבקע. וחכ"א גולה מאי טעמא ונשל כתיב מכל מקום ה) אמר רב פפא האי דשדא פיסא. פי' פיס שרבש ונעשה באבן לדיקלא ואתר תמרי ואזיל תמרי וקטיל לדבי דסהייב בהתות בקעת בקעת עומרין לרבנן כח כחו היא ופטור. אלא לרבי כח כחו היכי הוי. כגון דשדא פיסא ומחייה לגרמא ג) ואזל גרמא ומחייה לכבסא פירוש מנסני (של) תמרים ג) ואתר תמרי אזיל תמרי וקטיל לרבי היינו כח כחו ופטור: הזורק אבן ברשות הרבים והרג הא ודאי מיד הוא והאי דתנן גולה אוקימנא בסותר את כותלו. ירושלמי כגון שהיה כותלו נוהה והיה מתרו לאשפה העשויה להיפנות בה בלילה ואינה עשויה להיפנות בה ביום ואיכא דמקרי יתיב ומיפנה בה פושע לא הוי דהא אינה עשויה להיפנות בה ביום אונס נמי לא הוי דהא איכא דמקרי ויתיב לפיכך גולה. ת"ר ומצא את רעהו פרט למציא את עצמו מיכן א"ר אליעזר בן יעקב אם משיצאת האבן מידו הוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור. ואסיק'. האי ומצא מידי דהוה מעיקרא משמע דומיא דיער והאי דכתב ומצא כדי גאולתו מידי דלא הוה מעיקרא אלא השתא אזדמן ליה דומיא דהשיגה ידו: הזורק אבן לחברו והרג אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה כו'. אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד. ומקשו עליה ומסאי דהאי דכתב לחטב עצים דרשות הן דלמא חטבת עצים לסערכה

מהרנ"ך

רה"ל חבר

נוטא

כחו וכח כחו

נוטא

לפסיר

הא ותנן בגזירת אבן לחוות בדרכים הרי לה גולה - דבאורה אגיד הוא

נוטא

טיות

אבא טאול: אין גולין על בנה קטינן טנגרם דיי. דבאת מגזרה כגון דאב האכה את בנו

מהרנ"ך

ר' לשונות על מה טייך דברי ההוא מרבנן ודאי דאותבינהו רבינא (ע' רש"י) פירש ב' דרכי איכא דאתני)

(מרוקן) קוריות

תטובות

או עצים לעשות סוכה דאינון מצוה ואפילו הכי גולה. ודחי רבא כיון דאי בעי עצים הסובים לסערכה ולסוכה [אינו חוטב] חטבת עצים דהשתא לאו מצוה היא. ואקשינן עליה אי הכי הני נמי האב לבנו והרב לתלמידו כיון דאילו בגזירי לאו מצוה קא עביד בהכאתן אף בדלא בגזירי אינה מצוה. ופרקינן הני אע"ג דבגזירי מצוה קא עביד דכתב יסר בנך ויניחך ונו'. והדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי דאפילו חטבת מצוה היא ומשום דאי מצא חטובין לאו מצוה היא למחטב השתא נמי לאו מצוה קא עביד אלא חטבת רשות היא אבל חטבת מצוה מי סגי ליה דלא ואשר אי בעי עייל אי בעי לא עייל מכלל דחטבת רשות היא אבל חטבת מצוה מי סגי ליה דלא עייל. ואקשינן עליה והכתיב גבי טומאה אשר יטמא הכי נמי דטומאה דרשות היא הא אם נטמא בטומאת מצוה כגון טומאת מת מצוה הכי נמי דפטור מחיטוי ובטילה. ומשני שאני התם דכתב

(ה) כלומר אם מעצמו כשל ולא על ידי כעס : (ג) גדמה. כ"ה ג"כ גירסת הערוך ערך גדס : (ג) וכ"ה בערוך ערך כנס :

גמרא יהיה מכל מקום. קשה ליסתוק מאחר ומיהיה ויש לומר לאחר לורמיה דקרא הוא: **דלמא** חריפת העומר דמטה ואמר רחמנא תשבות. קלת קשה ליסתוק מיניה דתשבות ומהיכי תיתי לן דהא למשרי מלרכינן קרא וי"ל דהא לא חיים רק לאסור דרשא דאשמעינן מה חריש רשות ומעתה נאמר דאחת לדרשא אחריתא: **אינו** ל"ל חריש וקציר של שביעית כו'. תימה דבשלמא קציר כתיב בהאי ענינא אח ספיח קציר לא תקטר אבל חריש לא כתיב כלל אתם וכ"ת דילפינן מקראי דכתיבי כל שאר עבודות קרקע הא איכא מ"ד פ"ק דמו"ק (דף ג:) דדוקא אהכך דכתיבי בהדיא מיחייב אבל איכא לא וחריש גופה ממעטו אתם מדקאמר החורש בשביעית אינו לוקה (ד) וי"ל דכיון דקסבר דקציר אתי לאוספת חרים נמי אתא לאוספת: **והא** אמרת יצא שדה אבות בכל מקום. קשה (ה) [לר"י] דסייע דוקא כשמייסרו ומכהו בתוכחתו אבל אם הלך ביער והורגו בשוגג למה לא יגלה וי"ל דמשמע ליה דמייירי בכל ענין אף אם מכהו לייסרו דאם לא כן אמאי נקט טפי בן מאדם אחר: אלמא

"טמא יהיה" מ"מ **הוא** מיבעי ליה *לכדתניא **טמא יהיה** "לרבות טבול יום "טומאתו בו "לרבות מחוסר כיפורים **אל** אנא מעוד" (טומאתו) קא אמינא **איכא** דמחני לה אהא "בחריש ובקציר תשבות" *ר"ע אומר אינו צ"ל חריש של שביעית וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" אלא אפילו חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית, וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית **רבי ישמעאל** אומר מה "חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שהוא מצוה **א"ל הוא מרבנן** לרבא ממאי דחרישה דרשות דלמא חרישת עומר דמצוה ואפ"ה אמר רחמנא תשבות א"ל כיון דאם מצא חרוש אינו חורש לאו מצוה איתיביה **רבינא** לרבא **יצא האב המכה את בנו והרב הרוגה את תלמידו ושליח ב"ד** ואמאי לימא כיון דאילו גמיר לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה? התם אע"ג דגמיר נמי מצוה קא עביד דכתיב "יסר בנך ויניחך" *הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי (ה) קצירה דומיא דחרישה מה חרישה מצא חרוש אינו חורש אף קצירה נמי (מצא קצור אינו קוצר) ואי ס"ד מצוה, מצא קצור אינו קוצר, מצוה לקצור ולהביא: **מתני** "האב גולה על ידי הבן, והבן גולה ע"י האב, "הכל גולין על ידי ישראל, וישראל גולין על ידיהן חו"ץ *מגר תושב "וגר תושב [א](אינו) גולה (אלא) על ידי גר תושב: **גמ'** "האב גולה ע"י הבן" והאמרת **יצא האב המכה את בנו** דגמיר, והאמרת אע"ג דגמיר מצוה קעביד? בשוליא דנגרי, שוליא דנגרי חיותא היא דלמדיה? דגמיר אומנותא אחריתי: והבן גולה ע"י האב כו': ורמינהי **המכה נפש פרט למכה אביו** אמר **רב כהנא** לא קשיא הא ר"ש והא רבנן *לר"ש דאמר חנק חמור מסייף שגגת סייף ניתנה לכפרה שגגת חנק לא ניתנה לכפרה לרבנן דאמרי סייף חמור מחנק הורג אביו [בשוגג] שגגת סייף הוא ושגגת סייף ניתנה לכפרה **רבא** אמר **פרט לעושה חבורה באביו בשוגג** ס"ד אמינא כיון דבמזיד בר קטלא הוא, בשוגג נמי ליגלי, קמ"ל: הכל גולין על ידי ישראל לאיתויי מאי? לאיתויי עבד וכותי, תנינא להא דת"ר **עבד וכותי גולה ולוקה ע"י ישראל, וישראל גולה ולוקה ע"י כותי ועבד** בשלמא "עבד וכותי גולה ע"י ישראל ולוקה" גולה דקטליה ולוקה דלטייה אלא "ישראל גולה ולוקה ע"י כותי" בשלמא גולה דקטליה אלא לוקה אמאי דלטייה? ונשיא בעמך לא תאור" *בעושה מעשה עמך: אלא אמר **רב אחא בר יעקב** כגון שהעיד בו והוזם דכותיה גבי עבד - שהעיד בו והוזם, עבד בר עדות הוא? אלא אמר **רב אחא בריה דרב** איקא הכא במאי עסקינן כגון שהכהו הכאה שאין

לרבות טבול יום. שאם נכנס למקדש טמא כרת: לרבות מחוסר כיפורים. מלאתן טומאתו הלריכות קרבן ומכל והעריב שמשו ולא הביא כפרתו ונכנס למקדש חייב ולרבע טומאתו הן הטעונות קרבן הזב והזבה והיולדת והמלוה: **מעוד קאמינא**. עוד טומאתו תורה אור טו עוד קרא יתירא לדרשא הוא:

איכא דמחני לה. להא דת"ל ההוא מרבנן לרבא והא דאתביה רבינא אהא: אין נ"ל חרים וקציר של שביעים כו'. דעל כרחך בשביעית דשמיטה הכתוב מדבר דאי כדכתיב דאיסור השביעי קאי מאי אנא חרים וקציר דנקט אלא ה"ק שאם ימיס תעבוד ובשביעי תשבות והשאר שאתה עובד בהן בחרים ובקציר תשבות (ג): **שנכנס לשביעים**. (וחרים של שביעים) שלא יחרוש בשביעית חרישה המועלת לשביעית: **וקציר של שביעים היולא למוצאי שביעים**. שאם הביאה שלים בשביעית מאז היא רלויה ליקלר ואם קלרה בשמיטה לריך לנהוג בה קדושת שביעית: **רבי ישמעאל אומר מה חרים רשות כו'**. ובשבת קאי ולהכי נקט חרים וקציר לומר לך מה החרים שאני אומר לך בשבת חרים של רשות הוא שאין לנו חרים של מצוה אף קציר איני אומר לך אלא של רשות יצא קציר העומר: **אם מצא חרוש אינו לריך לחרוש**. אבל קציר אפילו מצא קצור מצוה לקצור לשמה דכתיב וקלרתם והבאתם את עומר: **לאו מילתא היא דאמרי**. שהיה לי להשיבו תשובה נלאתם דקרא לאו במצוה אייריי: **מאי טעמא קציר דומיא דחרים**. מה חרים בכל מקום מצא חרוש אין מצוה לחרוש אף קציר בהכי עסקי' אם מצא קצור אין מצוה לקצור יצא קציר העומר שאפילו מצא קצור מצוה לקצור: **ואי ס"ד מצוה**. בקציר של מצוה מצא קצור איט קוצר אמאי היה קוצר לבנו בשוגג: **מתני' ע"י הבן**. אם הרגו לבנו בשוגג: **מגר תושב**. שאין ישראל גולה על ידו: (ג) **הכל גולין**. מפרש בגמרא לאיתויי מאי: **גמ' בשוליא דנגרי**. בלימוד חרש עליס שאיט מלמדו תורה אלא אומנות: **חיותא היא**. ואם אכל אבל אם אכל אבל אם אכל אבל א